

KAUNO APYGARDOS TEISMAS

Biudžetinė įstaiga, A. Mickevičiaus g. 18, LT-44312 Kaunas,
tel. (0 37) 490941, el. paštas kauno.apygardos@teismas.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 293372420.

Nacionalinei teismų administracijai
El. paštu info@teismai.lt.

2024-09-06 Nr. (1.10)-E2-

Dėl klausimo įtraukimo į 2024 m. spalio 18 d. Visuotinio teisėjų susirinkimo darbotvarkę

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo (toliau – Teismų įstatymas) 117 straipsnio 6 punktu, Visuotinio teisėjų susirinkimo reglamento 6.6 punktu, Visuotinis teisėjų susirinkimas svarsto ir sprendžia su teismų veikla susijusius klausimus. Teisėjų Taryba 2024 m. gegužės 31 d. posėdyje patvirtino preliminarią 2024 m. spalio 18 d. vyksiančio Visuotinio teisėjų susirinkimo darbotvarkę. Po šio posėdžio 2024 m. birželio mėn. Nacionalinė teismų administracija informavo teismus apie galimybę papildomus klausimus, kuriais galėtų būti pildoma Visuotinio teisėjų susirinkimo darbotvarkė, teikti iki 2024 m. rugsėjo 6 d. Pasinaudodamas nurodyta galimybe teikiu klausimą, kurį prašau įtraukti į 2024 m. spalio 18 d. vyksiančio Visuotinio teisėjų susirinkimo darbotvarkę.

Teismui, kaip nepriklausomai institucijai, suteikta išimtinė kompetencija vykdyti teisingumą lemia jo, kaip vienos iš trijų valstybės valdžių, vietą Lietuvos Respublikos konstitucinėje santvarkoje (Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 5 straipsnio 1 dalis, 109 straipsnio 1–2 dalys). Kad teismų nepriklausomumas neliktų tik konstitucine deklaracija, negali būti apsiribojama vien draudimu kitų valstybės valdžių atstovams kištis į teisingumo vykdymo veiklą (Konstitucijos 114 straipsnio 1 dalis, Teismų įstatymo 2, 46 straipsniai), būtina užtikrinti ir socialines teisėjų nepriklausomumo garantijas (Teismų įstatymo 50 straipsnis) bei teismų organizacinį savarankiškumą (Teismų įstatymo 10 straipsnio 1 dalis), kurių siekiant esminis vaidmuo tenka Teisėjų Tarybai (Teismų įstatymo 119 straipsnio 1 dalis) ir Nacionalinei teismų administracijai (Teismų įstatymo 124 straipsnio 2 dalies 1 punktas).

Dar 18 amžiaus pabaigoje vienas iš Jungtinių Amerikos Valstijų Konstitucijos autorių Aleksandras Hamiltonas taikliai akcentavo, kad esminiai valstybės valdžios bruožai yra „kardas ir pinigė“ (kitais tariant, prievartos mechanizmai, užtikrinant teisinę tvarką, bei viešosios veiklos finansavimo šaltiniai), o teismai nekontroliuoja nei vieno, nei kito. Toks valstybės valdžių kompetencijų balansas dar labiau išryškina teisėjų ir teismų finansinio ir organizacinio nepriklausomumo svarbą, kuris gali būti užtikrintas tik per visavertį dalyvavimą sprendžiant visus teismų sistemai aktualius klausimus.

Nors bendradarbiavimas su kitomis institucijomis ir organizacijomis teismų savivaldos, administravimo ir kitais teismų veiklos klausimais įstatymu priskirtas Teisėjų Tarybai (Teismų įstatymo 120 straipsnio 24 punktas), tokio bendradarbiavimo formos nėra apibrėžtos ir institucionalizuotos, kas teismų sistemos atstovų įtraukimo į sprendimų priėmimo procedūras pobūdį ir apimtį daro priklausomu nuo kitų valstybės valdžių atstovų geranoriškumo, noro bendradarbiauti bei požiūrio į teismus, teismų ir teisėjų nepriklausomumo ir teisinės valstybės principus.

Pavyzdžių, kai teismų sistemos atstovų dalyvavimas sprendimų priėmime buvo tik formalus (apsiribojo pozicijos, kuri buvo ignoruojama, pateikimu) toli ieškoti nereikia. Paminėsiu keletą. 2023 m. liepos 1 d. įsigalioję Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo pakeitimai, kuriais buvo imtasi spręsti neadekvataus teisėjų darbo užmokesčio problemą, nepaneigia aplinkybės, kad iki tol daugelį metų šis klausimas buvo ignoruojamas. Nepakankamą kitų teismų komandų narių darbo

užmokesčio, o taip pat teismų organizacinių – ūkinių išlaidų finansavimą, kaip ir daugeliu atveju formalų Teisėjų Tarybos ir Nacionalinės teismų administracijos argumentų dėl poreikio finansavimui didinti vertinimą, stebime iki šiol. Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymo pakeitimo projektas, sukėlęs daug prieštarų vertinimų ir neigiamų emocijų, 2023 m. pabaigoje buvo parengtas teismų sistemos atstovams nedalyvaujant; tik vėlesnis Teisėjų Tarybos iniciatyvumas, pasitelkiant konkrečius planuojamos reformos neteisėtumo motyvus, galėjo lemti sprendimus reformos atsisakyti (ar bent jau ją laikinai sustabdyti). Apylinkių teismų reformos, kuri turėjo įsigaliooti nuo 2024 m. liepos 1 d., įgyvendinimo atidėjimas Seime vykusio balsavimo metu, kai Teisėjų Tarybos lygmenyje buvo priimti visi tokiam įgyvendinimui reikalingi sprendimai, net ir nevertinant tokio atidėjimo motyvų, aiškiai parodo, kad formato, kuriame klausimas būtų išdiskutuotas, pritrūko, kas nulėmė daugybę organizacinių nesklaidumų.

Viena iš institucinių tokią situaciją nulėmusių priežasčių yra susijusi su Teisėjų Tarybos sudėtimi. Vadovaujantis Teismų įstatymo 119 straipsnio 2 dalimi, visi 17 Teisėjų Tarybos narių yra teisėjai (3 *ex officio* ir 14 renkamų). Pažvelgus į Europos teismų tarybų tinklo (ENCJ) pateikiamą informaciją, susijusią su tarybų sudėtimi, matyti, kad teismų (teisėjų, magistratų) tarybų sudėtis ir jų formavimas skirtingose Europos valstybėse nėra vienodas. Pavyzdžiui, Latvijos teismų tarybą sudaro 7 renkami nariai (teisėjai), ir 8 *ex officio* nariai, tarp kurių šalia Aukščiausiojo Teismo pirmininko ir Konstitucinio Teismo pirmininko, yra ir tokie vykdomosios, įstatymų leidžiamosios valdžių bei kitų teisinių profesijų atstovai kaip Teisingumo ministras, Parlamento Teismų komiteto pirmininkas, Generalinis prokuroras, Advokatų, Notarų ir Antstolių tarybų pirmininkai. Portugalijoje veikia Aukštesnioji magistratų taryba (port. – *Conselho Superior da Magistratura*), į kurios sudėtį įeina Aukščiausiojo Teismo pirmininkas (*ex officio*), 7 renkami teisėjai, 2 nariai, kuriuos skiria Respublikos Prezidentas, ir 7 nariai, skiriami Parlamento. Italijos Aukštoji Magistratų taryba (it. – *Consiglio superiore della magistratura*) susideda iš jai pirmininkaujančio Respublikos Prezidento, konstitucinę teisę dalyvauti tarybos veikloje turinčių Aukščiausiojo Kasacinio Teismo pirmojo pirmininko ir generalinio prokuroro; kiti tarybos nariai yra renkami ir, nors Italijos Respublikos Konstitucija nenustato apibrėžto jų skaičiaus, du trečdaliai tarybos narių renkami iš teisminės valdžios atstovų (vadinamieji “togas vilkintys nariai”), o trečdalis – skiriami Parlamento. Prancūzijos Aukštąją magistratų tarybą (pranc. – *Conseil Supérieur de la Magistrature*) sudaro 6 renkami teisėjai, 6 renkami prokurorai, Kasacinio teismo pirmininkas, Kasacinio teismo generalinis prokuroras ir 8 teisminei valdžiai nepriklausantys nariai (Valstybės tarybos narys, skiriamas jos pirmininko, teisininkas, skiriamas Nacionalinės advokatų tarybos, ir 6 nariai – teisininkai, skiriami Respublikos Prezidento, Nacionalinės Asamblėjos ir Senato pirmininkų). Prie Europos valstybių, kuriose į teismų (teisėjų, magistratų) tarybų sudėtį įeina ne vien išimtinai teisminės valdžios atstovai, būtų galima minėti taip pat Belgiją, Graikiją, Lenkiją ir kitas šalis. Ši skirtingų Europos valstybių praktika liudija, jog formuojant teismų (teisėjų, magistratų) tarybos sudėtį nėra apsiribojama vien teisminės valdžios atstovų dalyvavimu, į ją įtraukiami ir įstatymų leidžiamosios ar vykdomosios valdžios, kitų teisinių profesijų atstovai, žymūs ir kompetentingi, pripažinimą pelnę teisininkai.

Pabrėžtina, kad ir Lietuvoje (laikotarpiu nuo 2002 m. iki 2006 m.) turėjome teismų savivaldos instituciją, vadintą Teismų Taryba, kurios sudėtyje šalia 17 teisėjų (3 *ex officio* ir 14 renkamų) buvo ir 7 teismų sistemai nepriklausantys nariai: Respublikos Prezidento įgaliotas atstovas, Seimo Pirmininko įgaliotas atstovas, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkas ar jo pavaduotojas, Seimo Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkas ar jo pavaduotojas, Teisingumo ministras ar jo įgaliotas viceministras ir Finansų ministras ar jo įgaliotas viceministras.

Vienos iš svarbiausių teismų savivaldos institucijų formavime be jokios abejonės turi vyrėti nepriklausomumo principas (savarankiškumas, kaip šio principo sudedamoji dalis), todėl nepriimtina būtų situacija, jeigu šioje savivaldos institucijoje skaičiumi vyrėtų ne teismų sistemos atstovai. Kita vertus, institucijos formavimas išskirtinai tik iš teisėjų eliminuoja itin svarbų diskusijų, apsikeitimo nuomonėmis ir argumentais, suinteresuotų asmenų įtraukimo į sprendimų priėmimo procedūras formatą. Vykdomosios ir/ar įstatymų leidžiamosios valdžios, akademinio pasaulio, kitų teisinių

profesijų (prokurorų, advokatų, notarų ir pan.), taip pat teisėjų asociacijų atstovų įtraukimas užtikrintų tiek argumentų, išsakomų sprendimų priėmimo procedūrų eigoje, visapusiškumą, tiek motyvų, dėl kurių buvo priimtas vienoks ar kitoks sprendimas, aiškumą, tiek ir santykį su priimtu sprendimu jo įgyvendinimo etape. Dažnai girdime skepticizmą, grindžiamą motyvais „Mano nuomonės niekas nepaklausė“, „Nežinia, kam toks sprendimas buvo reikalingas“ ir pan. Vykdomosios ir įstatymų leidžiamosios valdžios atstovams nedalyvavus savivaldos institucijai rengiant ir teikiant pasiūlymus bei iniciatyvas dėl teisinio reglamentavimo, susijusio su teismų sistemos veiklos organizavimu ir finansavimu, pokyčiais, taip pat nuomonės dėl kitų institucijų iniciatyvų, natūraliai formuojasi ne bendradarbiavimu, bet priešprieša grindžiamas santykis, teismų sistema netenka jos interesų ambasadorių sprendimus priimančiuose subjektuose. Juk Teisingumo ministerijos, Vyriausybės, Prezidento kanceliarijos ar Seimo atstovai, dalyvavę teismų savivaldos institucijos veikloje jai priimant vienokį ar kitokį sprendimą, vėliau nebegalėtų būti pasyvūs stebėtojai tokio sprendimo įgyvendinimo eigoje. Kita vertus, skeptiška tokio atstovo pozicija sprendimo svarstymo teismų savivaldos institucijoje etape siųstų aiškų išankstinį signalą dėl svarstomos iniciatyvos įgyvendinimo perspektyvų.

Svarbu pažymėti, kad galiojančios redakcijos Teismų įstatymo 119 straipsnio nuostatos, susijusios su Teisėjų Tarybos sudėtimi, patvirtinimas ir kitų narių (ne teisėjų) eliminavimas iš šios teismų savivaldos institucijos didžiąja dalimi buvo sąlygotas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimo byloje Nr. 13/04-21/04-43/04, kur kitokią tuometinės Teismų Tarybos sudėtį numaćiusi Teismų įstatymo nuostata buvo pripažinta prieštaraujanti Konstitucijos 112 straipsnio, reglamentuojančio teisėjų skyrimo į pareigas, karjeros ar atleidimo iš pareigų principus, 5 dalimi, pagal kurią Respublikos Prezidentui minėtais klausimais pataria speciali įstatymo nustatyta teisėjų institucija. Kita vertus, pažvelgus į Teismų įstatymo 120 straipsnį, apibrėžiantį Teisėjų Tarybos kompetenciją, tampa akivaizdu, jog vykdomosios teismų savivaldos institucijos kompetencija anaip tol neapsiriboja įgalinimais, susijusiais su skyrimu į teisėjų pareigas bei teisėjų profesine karjera. Dėl šios priežasties savotiškos „dviejų lygių“ tarybos modelis, kuriame greta teisėjų karjeros klausimus sprendžiančių teisminės valdžios atstovų, būtų ir kitas formatas, kuriame dalyvautų ir kitus suinteresuotus subjektus atstovaujantys nariai, negali būti vertinamas kaip turintis antikonstitucinį atspalvį.

Pabrėžtina, kad tai nėra vienintelis galimas teismų savivaldos institucijų ir socialinių partnerių bendradarbiavimo glaudinimo, jo institucionalizavimo formatas. Net ir nerevizuojant įstatyme įtvirtintos Teisėjų Tarybos sudėties ir jos formavimo tvarkos, galėtų būti svarstomi ir diskutuojami taip pat ir kiti sprendimo būdai (modeliai). Sprendiniu galėtų tapti nuolatinio pobūdžio darbo grupės prie Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto, skirtos teismų veiklos klausimams spręsti ir apjungiančios visų suinteresuotų šalių atstovus, įsteigimas.

Apibendrinamas kviečiu Visuotiniame teisėjų susirinkime balsuoti dėl sprendimo (rezoliucijos), kuriuo Visuotinis teisėjų susirinkimas pavestų Teisėjų Tarybai ir/ar Nacionalinei teismų administracijai inicijuoti ir aktyviai siekti sprendimų teismų veiklos klausimais priėmimo procedūrų dalyvaujant visiems suinteresuotiems subjektams institucionalizavimo.

Teismo pirmininkas

Marius Bartninkas

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Kauno apygardos teismas
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl klausimo įtraukimo į 2024 m. spalio 18 d. Visuotinio teisėjų susirinkimo darbotvarkę
Dokumento registracijos data ir numeris	2024-09-06 Nr. E2-1098
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2024-09-06 Nr. 1R-3546-(1.25E)
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	0
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Parašo paskirtis	pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Marius Bartninkas Pirmininkas
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-09-06 09:51:06 GMT+03:00
Parašo formatas	XAdES-A
Laiko žymoje nurodytas laikas	2024-09-06 09:51:27 GMT+03:00
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	RCSC IssuingCA
Sertifikato galiojimo laikas	2024-08-14 12:45:39 GMT+03:00 - 2026-05-25 17:30:43 GMT+03:00
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Parašo paskirtis	registravimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Olivija Šemis Raštvedys
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-09-06 09:58:11 GMT+03:00
Parašo formatas	XAdES-A
Laiko žymoje nurodytas laikas	2024-09-06 09:58:18 GMT+03:00
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	RCSC IssuingCA
Sertifikato galiojimo laikas	2024-07-02 10:34:54 GMT+03:00 - 2026-05-25 17:30:43 GMT+03:00
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Lietuvos teismų informacinė sistema
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja. (2024-09-09 15:55:44)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	Nuorašą suformavo LITEKO 2024-09-09 15:55:44
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-

VISUOTINIS TEISĖJŲ SUSIRINKIMAS

REZOLIUCIJA DĖL GLAUDESNIŲ VALSTYBĖS VALDŽIOS INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMO TEISMŲ VEIKLOS KLAUSIMAIS

2024 m. spalio 18 d. Nr. 12P- (7.2.2)
Vilnius

Visuotinis teisėjų susirinkimas,

primindamas, kad nepriklausoma ir stipri teisminė valdžia yra viena iš pamatinių demokratinės ir teisinės valstybės, grindžiamos teisės viršenybės principu, funkcionavimo prielaidų,

pažymėdamas, kad esminis vaidmuo siekiant, jog teismų nepriklausomumas neliktų vien konstitucinė deklaracija ir būtų realiai užtikrintos socialinės teisėjų nepriklausomumo garantijos bei organizacinis teismų savarankiškumas, tenka vykdomajai teismų savivaldos institucijai – Teisėjų Tarybai,

įvertindamas, kad Teisėjų tarybos bendradarbiavimo su kitomis valstybės valdžios institucijomis teismų administravimo, finansavimo ir kitais klausimais formos įstatymuose nėra apibrėžtos, konkretizuotos ir institucionalizuotos, dėl to teismų sistemos atstovų įtraukimas į vykdomosios ir (ar) įstatymų leidžiamosios valdžios sprendimų priėmimo procedūras tampa priklausomas nuo tokių subjektyvių veiksmų kaip kitų valstybės valdžios šakų atstovų geranoriškumas ir noras bendradarbiauti, požiūris į teismus, teismų ir teisėjų nepriklausomumo ir teisinės valstybės principus,

laikydamas, kad teismų savivaldos atstovų privalomas įtraukimas į vykdomosios ir (ar) įstatymų leidžiamosios valdžios sprendimų, liečiančių teismų veiklą, priėmimo procedūras lemtų išsakomų argumentų visapusiškumą, sprendimų priėmimo motyvų aiškumą, taip pat tinkamą santykį su priimtu sprendimu jo įgyvendinimo etape,

pažymėdamas, kad teisėjų bendruomenė yra atvira vykdomosios ir (ar) įstatymų leidžiamosios valdžios, akademinės visuomenės, kitų teisinių profesijų ar teisėjų asociacijų atstovų įtraukimui į teismų savivaldos institucijų veiklą,

paveda Teisėjų Tarybai inicijuoti ir siekti teisės aktų pakeitimų, kuriais būtų apibrėžtos konkrečios teisėjų savivaldos institucijų bei kitų valstybės valdžios šakų bendradarbiavimo formos, sprendžiant klausimus, susijusius su teismų veikla.

Pirmininkas

Sekretorius